

תעודת אחריות

לקראת תעודות

שכבה צעירה

רציונאל:

התעודה שאנו מגישים לתלמידינו מעידה על שני תחומים:

א. מידת ההשתדלות וההשקעה.

ב. הישגים לימודיים (ציונים).

כמחנכים, אנו נוכחים לדעת שיש פעמים ששני תחומים אלו מצויים בהתאמה זה לזה, ויש פעמים שאין התאמה:

✓ יש תלמידים המצטיינים בכול. גם משתדלים ומשקיעים וגם מגיעים להישגים גבוהים. יש תלמידים שמצבם הפוך - אינם משקיעים, והישגיהם נמוכים.

✓ יש תלמידים שמשתדלים מאוד אך לצערנו הישגיהם נמוכים. ויש שאינם משתדלים כלל והישגיהם גבוהים.

חשוב שנזכור ונזכיר לתלמידינו כי מעבר להישגים הלימודיים, התעודה מעידה גם על ה"אדם שבי" - איזה מין אדם אני. משקיע או מזלזל? מבצע תפקידים או מתנער מאחריות? מכבד או מבזה? חברותי או גאוותן? ועלינו כתלמידים וכמורים להתייחס לשני התחומים האלו.

במשנה במסכת אבות (פרק ה', משנה כ"ג) כתוב: "בן-הא-הא אומר: לפום צערא אגרא" (לפי הצער השכר). מסביר הרמב"ם בפירוש המשנה: "לפי שיעור עמלך בתורה יהיה שכר. ואמרו שלא יתקיים מן החכמה אלא מה שנלמד בעמל ויגיעה..."

הדברים מכוונים לכל הלומדים ומעודדים לעמל ויגיעה גם את התלמידים שבדרך כלל קל להם. יחס מיוחד לתלמידים המתקשים אפשר ללמוד מדבריו של בעל ה"אור זרוע" המביא את דברי המשנה: "אדם שטרח בתורה כל מה שהיה יכול לטרוח, אף-על-פי שלא עלה בידו אלא דבר מועט - נותנין לו כאותו שטרח כמותו ועלה בידו הרבה, דלפום צערא אגרא" (או"ז הלכות קריאת שמע, סימן ו').

ביחידה זו נתמקד בתחומי האחריות הקשורים בלמידה. מטרת יחידה זו היא להעצים את התלמידים המשתדלים לשפר את הרגלי הלמידה שלהם, ולהעביר מסר לכל הכיתה כי כל אחד ואחד יכול לקחת אחריות על תהליך הלמידה שלו.

המטרות:

- התלמידים יבינו כי לכל אדם תחומי אחריות משלו. וגם הם, כילדים צעירים, אחראיים על תחומים מסוימים.
- התלמידים ילמדו כי מידת האחריות נמדדת באופן שבו התפקיד מתבצע. ככל שנהיה יסודיים ורציניים יותר, מידת האחריות שבנו תגבר.
- התלמידים יגלו הערכה כלפי תלמידים המצטיינים בהתנהגותם ובהרגלי הלמידה שלהם.

ההכנות הנדרשות:

- יש להכין תעודה כדוגמת התעודה שבסיפור (שלב א'). תעודה מהווה מעט, באחד הדפים יש סימנים של רטיבות והכתב מחוק.
- יש לצלם ולגזור את כרטיסי האחריות (נספח 1) לקראת הפעילות בכיתה.
- יש לצלם את דף "התעודה שהתרטבה" (נספח 2) כמספר תלמידי הכיתה.
- יש לצלם את דף "תעודת האחריות" (נספח 3) כמספר מחצית מתלמידי הכיתה.

מבנה השיעור:

- פתיחה: האחריות שלנו (מליאה)
- שלב א': התעודה שהתרטבה (מליאה)
- שלב ב': לקחתי אחריות (עבודה יחידנית)
- שלב ג': מה מאחוריי ומה לפניי? (עבודה יחידנית)
- שלב ד': האחריות שלי במחצית הבאה (עבודה יחידנית)

מהלך השיעור:

פתיחה: האחריות שלנו (מליאה)

- נכתוב בגדול על הלוח את המילים: "האחריות שלנו".
- נציג בפני הילדים את כרטיסי האחריות (נספח 1) ונמין אותם לשניים:
 - 0 את הכרטיסים השייכים לתחומי האחריות של תלמידינו (כיתות א-ג) נדביק ללוח על אותיות המילים שכתבנו.
 - 0 את הכרטיסים שאינם שייכים לאחריות תלמידינו נניח בצד.
- נציין בפני התלמידים כי גם להם כילדים, למרות היותם צעירים יש תחומי אחריות.
- ננהל דיון קצר על תחומי האחריות שלנו:
 - 0 כיצד נבצע אותם כראוי?
 - 0 מי הוא ילד אחראי?
 - 0 האם יש עוד תחומי אחריות השייכים להם?

שלב א: התעודה שהתרטבה (מליאה)

- נספר לתלמידים על יוסי, תלמיד חביב וחבר טוב שמקפיד מאוד לבצע את תפקידיו וממלא אותם באחריות מלאה.
- נציג בפני התלמידים את התעודה שהכנו מראש ונדפדף בה. נספר כי זו תעודתו של יוסי. זו לא תעודה כשאר התעודות, זו תעודה שבזכותה יוסי למד דבר חשוב.
- נספר את הסיפור הבא:

ביום שבו חולקו תעודות ירד גשם זלעפות. יוסי, שהיה גאה מאוד בתעודתו, יצא מבית הספר כשהתעודה תחת מעילו. אך אבוי, הגשם הרטיב את אחד הדפים לגמרי ואי אפשר היה לראות את הציונים הרשומים בו. למרבה הצער דווקא הציונים במקצועות השונים כמו תורה, חשבון וקריאה נמחקו, ומה שנשאר היה רק העמוד הראשון שבו מפורטים הרגלי הלמידה וההליכות: ריכוז, הכנת שיעורים, ביצוע מטלות בכיתה וכו'. יוסי הגיע לביתו עצוב. הוא הצטער מאוד שלא יוכל להראות להוריו ולבני משפחתו את ציוניו הטובים. הרי חשוב לו להראות לכולם את הישגיו. הוא הניח את התעודה בצד, ובעצב התיישב על הספה. אבא ראה זאת ושאל לשלומו. כשיוסי סיפר על התעודה שהתרטבה, אבא לא התרגש. הוא לקח את התעודה, פתח אותה ועיין בציונים שנותרו. כשסיים הביט ביוסי בעיניים אוהבות ואמר: "יוסי, אינני חייב לראות את כל ציוניך. מה שכתוב כאן מספיק לי". יוסי היה מופתע, "כיצד אפשר לוותר על חלק מהציונים?" חשב בלבו. אבא המשיך: "גם בלי שאר הציונים אני מבין שאתה תלמיד אחראי ורציני ושאתה ממלא את תפקידיך ברצינות".

- נספר לתלמידים מה הם התחומים שבהם הציונים לא נמחקו ונכתוב אותם על הלוח:

- 0 הגעה בזמן
- 0 הבאת הציד הנדרש
- 0 סדר וארגון בכתב
- 0 ריכוז
- 0 הקשבה
- 0 מתנהג בקבוד למורים
- 0 הכנת שיעורי הבית

- נשאל: מדוע אבא חושב שתחומים אלו מספיקים כדי לדעת אם יוסי תלמיד אחראי? (תשובה: אפשר להיעזר ברציונאל)

שלב ב: לקחתי אחריות (עבודה יחידנית)

- נסביר כי כעת נבדוק את עצמנו, האם גם אנחנו יכולים לתת לעצמנו ציון גבוה באחריות?
 - נחלק דף מהתעודה שהתרטבה (נספח 2) ונבקש מהתלמידים להעריך את עצמם.
- 0 3 חייכנים = מצטיין
 - 0 2 חייכנים = משתדל
 - 0 1 חייכנים = אינו משתדל מספיק

- נעבור בין התלמידים ונשמע את דעותיהם על עצמם.

שלב ג: מה מאחורי? ומה לפני? (עבודה יחידנית)

- נפנה את התלמידים למילה אחריות שבדף התעודה.
- נסביר כי כמו שהמילה אחריות מתחילה באות א' ומסתיימת באות ת', כך מידת האחריות צריכה לכלול את הכול מא' ועד ת', ואם ברצוננו לקבל אחריות מלאה על הלמידה נשתדל לבצע הכול מא' ועד ת'. כעת, בסיום מחצית ראשונה, כל תלמיד יודע באילו תחומים הוא מגלה אחריות ורצינות ואפשר לומר שהוא רכש אותם והם "מאחוריו", ובאילו תחומים ברצונו להשתפר, והעבודה וההשתדלות עוד "לפניו".
- נבקש מהתלמידים לגזור את ציורי התבחינים שעליהם דיברנו, ולהדביק על פי הסדר הבא:
0 תבחינים שכבר רכש וקיבל עליהם אחריות (צייר 3 חייכנים) יש להדביק מאחורי המילה.
- 0 תבחינים שעליו להשתפר בהם לקראת המחצית הבאה (פחות מ-3 חייכנים) יש להדביק לפני המילה.

שלב ד: האחריות שלי במחצית הבאה (עבודה יחידנית)

- נחלק לכל תלמיד את תעודת האחריות (נספח 3). נבקש להתבונן בכותרת ובתוכן הכתוב. נשאל אם מישהו מהתלמידים קנה פעם משהו וקיבל תעודת אחריות. נבקש לספר על המקרה ולהסביר מהי תעודת אחריות (מי נותן למי? מתי? למה?).
- נשמע את המקרים השונים, ונסכם כי תעודת אחריות היא הסכם בין היצרן לקונה. היצרן מקבל אחריות על המוצר שלו לתקופה של פרק זמן מסוים. אם המוצר מתקלקל בפרק הזמן הזה, היצרן אחראי על תיקונו.
- נוסיף ונסביר כי כשם שהיצרן מייצר מוצר ומקבל אחריות על כל חלק וחלק, כך גם אנחנו מייצרים את התעודה ומקבלים אחריות על כל תבחין ותבחין.
- נבקש שכל תלמיד יתבונן בתבחינים שעוד "לפניו", ויבחר תחום אחד שבו יתמקד במהלך המחצית הבאה ויגלה כלפיו אחריות מיוחדת.
- נאסוף את תעודות האחריות ונשמור אותן במקום ידוע (אפשר להציע לתלמידים לשמור את התעודה אצלם, ומדי פעם במהלך המחצית להיזכר באחריות שלנו).

נספח 1: כרטיסי אחריות

לְאַסֵּף אֶת הַצְעָצוּעִים

לְשַׁמֵּר שָׁעָה בְּיוֹם עַל הָאֵח הַקָּטָן

לְהַחֲלִיף אֶת הַסֵּפֶר בַּסִּפְרִיָּה

לָלֶכֶת לַחוּג בַּזְמַן

לְסַדֵּר אֶת הַחֶדֶר

נספח 1: כרטיסי אחריות – המשך

לְלַמֵּד יָפָה

לְטַפֵּל בְּכָל־ב

לְהִיּוֹת בְּשֶׁקֶט כְּשֶׁאִמָּא נָחָה

לְהִזְמִין גַּז

לְפַרְנֵס

נספח 1: כרטיסי אחריות - המשך

לְשַׁלֵּם חֶשְׁבֹּן חֶשֶׁמֶל

לְחַנֵּךְ אֶת הַיְלָדִים

לְמַסֵּר אֶת הַמַּחֲשֵׁב לְתַקּוֹן

לְבַשֵּׁל

לְקַדַּח בִּקְיִיר

לְתַקֵּן נְזִילוֹת

נספח 2: התעודה שהתרטבה

צִיּוֹר	הַתְּבַחִין	אֲנִי מַעְרִיד אֶת עֲצָמִי
 הַנֶּעֱה בְּזִמָּן	הַנֶּעֱה בְּזִמָּן	
 הַבֵּאת הַצִּיּוֹד הַנֶּדְרָשׁ	הַבֵּאת הַצִּיּוֹד הַנֶּדְרָשׁ	
 סֵדֵר וְאַרְגוֹן בְּחִפְצָיו	סֵדֵר וְאַרְגוֹן בְּחִפְצָיו	
 רִיכּוּז	רִיכּוּז	
 הַקְשָׁבָה	הַקְשָׁבָה	
 מִתְנַהֵג בְּכָבוֹד לַמּוֹרִים	מִתְנַהֵג בְּכָבוֹד לַמּוֹרִים	
 הִכָּנַת שְׁעוֹרֵי הַבֵּית	הִכָּנַת שְׁעוֹרֵי הַבֵּית	

מָה לְפָנַי?

מָה מֵאַחֲרָי?

אַחֲרִיּוֹת

נספח 3: תעודת האחריות

תעודת אחריות

התחום הנרפס: _____
תאריך הרכישה: _____
מקום הרכישה: _____

✓ הקונה _____ (שם התלמיד) מקבל בזאת אחריות על התחום הנרפס במהלך
המחצית השנייה של שנת _____. החל מיום _____ (היום הראשון של מחצית ב)
ועד יום _____ (היום האחרון ללמודים).

✓ הקונה _____ מתחייב להשתדל לנהוג בתחום ה _____ בזהירות ובאחריות,
ולא לפגוע בשום אופן בתחום שרכש לעצמו.

✓ הקונה _____ מתחייב לתקן באופן מיידי כל קלקול שיתגלה בתחום ה _____.

✓ כל קלקול שיעשה בכונה ויפגע בתחום ה _____ יהיה באחריות הקונה בלבד!!

תעודת אחריות

התחום הנרפס: _____
תאריך הרכישה: _____
מקום הרכישה: _____

✓ הקונה _____ (שם התלמיד) מקבל בזאת אחריות על התחום הנרפס במהלך
המחצית השנייה של שנת _____. החל מיום _____ (היום הראשון של מחצית ב)
ועד יום _____ (היום האחרון ללמודים).

✓ הקונה _____ מתחייב להשתדל לנהוג בתחום ה _____ בזהירות ובאחריות,
ולא לפגוע בשום אופן בתחום שרכש לעצמו.

✓ הקונה _____ מתחייב לתקן באופן מיידי כל קלקול שיתגלה בתחום ה _____.

✓ כל קלקול שיעשה בכונה ויפגע בתחום ה _____ יהיה באחריות הקונה בלבד!!